

Szentháromság ünnepe utáni tizenharmadik vasárnap

Testvéreim javáért fáradnom, küzdenem

A Szentháromság ünnepe utáni tizenharmadik vasárnap mottója: A hit cselekedetek nélkül halott! Az ünnep evangéliuma (Lk 10,23–37) az irgalmas samaritánusról szól. E heti graduálénkünk, a *Testvéreim javáért fáradnom, küzdenem* (EÉ 455) erre a példázatra épül.

Az evangélium azt hirdeti a megváltottak gyülekezetének, hogy az isteni szeretet irgalmasságából élünk, hogy irgalmat nyertünk – irgalmasságra. Az igaz hitből fakad az igazi keresztény szeretet, amely egészen önzetlen, egészen számítás nélküli. Az irgalmas samaritánus képében méltán látja az egyház Krisztus Urunkat, aki ápolja és gyógyítja vérző sebekkel teli egyházát, gyülekezetét. Ezért énekeljük ezen a vasárnapon: „Te mint samaritánus / Szolgáltál, Jézusom” (az eredeti verzió szerint: „Ama samaritánus / Te vagy, ó Jézusom! – 4. vers). Istennek ez az irgalmassága az üdvösség alapja már az ótestamentumban is. Az Ábrahámnak adott ígéret Krisztusra mutat már a törvény előtt. A kegyelem ígérete megelőzi a törvényt; a törvényből nincs élet, ez egyedül Krisztusban van, akiben mindnyájan életre mentettünk – ezt üzeni az epistola (Gal 3,15–22).

Graduálénkünknek nincs saját dallama. Sántha Károly (1840–1928) a *Szívem szerint kívánom* dallamára, versformájára írta költeményét. Ez a szöveg mostani énekeskönyvünkben már nem szerepel; a dallam itt az egyik legismertebb passiószöveggel kapcsolódik össze: *Ó, Krisztusfő, sok sebbel* (EÉ 200). Kiváló példa ez arra, hogyan tudja a zene elmélyíteni, a racionálison túl is érzékelhetővé tenni a szöveg teológiai üzenetét. (A dallamról, mely J. S. Bach *Máté-passiójának* vezérkorálja, részletesen a maga idejében, nagypénteken olvashatnak majd.)

A vers először az 1911-es *Keresztyén (Dunántúli) Énekeskönyvben* jelent meg, amelynek szerkesztésében Sántha Károly (*Payr Sándor* és *Zábrák Dénes* mellett) jelentős szerepet játszott. Ez magyarázza, hogy az énekeskönyv aránytalanul sok szövegét – 105 eredeti énekét és 69 átdolgozását – közölte. Jelenlegi énekeskönyvünk, melyben 23 éneke található, az eredeti hat versszak helyett csak az ének első négy strófáját közli, néhány helyen kis változtatásokkal.

Sántha Károlyt pesti teológusként *Székács József* és *Szász Károly* biztatják versírásra, s *Arany Jánosnak* is bemutatják, aki helyet ad verseinek a *Koszorúban*. Sárszentlőrinc volt lelkészi tevékenységének és gazdag irodalmi munkásságának legjelentősebb helyszíne. Nagy szerepe volt a Petőfi-kultusz ápolásában, a költő sárszentlőrinci diákoskodása ismertté tételében. Katona József születésének századik évfordulója alkalmából az ő ódája nyerte meg a kitűzött hús arany pályadíjat.

Verseiben hívei, a falu népe örömét és bánatát jelenítette meg. Költeményei a *Koszorú-füzetekben*, a *Vasárnapi Újságban*, a *Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban* jelentek meg, de önállóan is kiadta őket „Költemények”, „Olajfalevelek” és „Az életből” címmel. Imádságoskönyvéből („Buzgóság könyve”) kiemelkedik a reformátor születésének 400. évfordulójára írt „Luther” című verses imádsága. Verseinek stílusa, szóhasználata érthető módon más, mint korunké, de méltányolnunk kell, hogy életműve a kortársakra igen nagy hatást gyakorolt.

Szinte minden ünnepre, alkalomra írt éneket. Ezek olykor égbetörő himnuszok: „A hatalom Istenének / Zendüljön ajkunkon ének” (EÉ 64,1), máskor a bűnbánat mélységébe vezetnek szűkszavúan, mégis mindent elmondva: „Úristen, szánj meg, irgalmazz nékem! / Gyötör a sok vétek. / Ím, oltárodhoz bűnbánattal lépek” (EÉ 311,1). Mondanivalójának a központja leggyakrabban Jézus személye, váltságműve, bűnbocsánata: „Örök Felség, szent Istenünk (...) Igazságod mérlegére / Hulljon Jézus drága vére” (EÉ 524,1.2). Figyelmeztetése nekünk is szól: „Mert aki boldogít mást, / Boldog csak az lehet!” (1. vers)

Sántha Károly méltatása nemcsak éneke miatt aktuális: idén szeptemberben emlékezünk halálának 80. évfordulójára. Legyen ez az írás a megemlékezések előfutára!